

MAŁGORZATA GRUCHOŁA

OCHRONA UŻYTKOWNIKÓW INTERNETU
W PRAWIE I PRAKTYCE
REPUBLIKI FEDERALNEJ NIEMIEC*

WPROWADZENIE

„Posługiwanie się internetem, podobnie jak korzystanie z innych technicznych udogodnień, rodzi konkretne problemy i konflikty, wymagające z punktu widzenia jednostkowych lub zbiorowych (społecznych) interesów skutecznych rozwiązań. Uporządkowanie działalności związanej z internetem wymusza ujęcie jej w stosowne ramy prawne, a więc wypracowanie odpowiednich, poświęconych tej problematyce regulacji, które pozwoliłyby z jednej strony na usankcjonowanie stosowanych w dotychczasowej praktyce lub na ustalenie nowych reguł postępowania, z drugiej zaś strony na interwencję wyposażonych w określone kompetencje organów w celu skutecznej ochrony użytkowników internautów oraz ściągania ich naruszeń.

Zdaniem R. Golata w praktyce normatywnej ścierają się ze sobą w tym zakresie dwie tendencje:

- minimalizowania interwencji ustawodawcy w rozwój internetu;
- dążenie do wprowadzenia ujmujących specyfikę poszczególnych aspektów internetu regulacji, pozwalających zarówno na eliminowanie ujemnych zjawisk, jakie niesie za sobą posługiwanie się siecią, jak i pozwalających na wprowadzenie odpowiednich instrumentów prawnych, dostosowanych do tech-

Dr MAŁGORZATA GRUCHOŁA – adiunkt, Katedra Historii Kultury Intelktualnej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, adres do kontaktu: mgruch@kul.lublin.pl

* Poniższy artykuł jest uzupełnieniem publikacji: M. G r u c h o ł a, *Ochrona małoletnich użytkowników mediów elektronicznych przez ustawodawstwo medialne Republiki Federalnej Niemiec*, „Roczniki Nauk Społecznych” 2006, t. XXXIV, z. 1, s. 119-146.

nicznych wymagań internetu, bez których korzystanie z niego stawia pod znakiem zapytania jednoznaczną ocenę skutków działań podejmowanych w cyberprzestrzeni”¹.

Obydwa kierunki prac legislacyjnych, uwzględniających problematykę internetu, udaje się jednak uzupełniająco realizować. Pierwszy z nich bazuje bowiem na założeniu, że internet, jako nowy sposób masowego komunikowania się, nie wymaga całościowej, odrębnej regulacji swojego statusu prawnego. Wiele jego aspektów znajduje wystarczające unormowanie w już obowiązujących ogólnych przepisach, które należy jedynie dla potrzeb internetu odpowiednio zinterpretować.

Z drugiej strony nie ulega wątpliwości, iż dla wielu rozwiązań, nierozdzielnie z internetem związanych, decydujących o jego specyfice, nie sposób znaleźć wystarczających odniesień w tradycyjnych konstrukcjach prawnych. Przykładem tego może być problem cyberprzestępczości. Naturalne wydaje się dążenie do ujmowania tych nieuregulowanych wcześniej, zupełnie nowych, istotnych dla funkcjonowania internetu zjawisk w określone ramy prawne, oczywiście o tyle, o ile z punktu widzenia społecznych lub indywidualnych interesów jest to celowe i racjonalnie uzasadnione².

Analizując tytułowy problem, należy wskazać rolę prawa wspólnotowego w interesującym nas zakresie. Unia Europejska wraz z Państwami Członkowskimi kładą nacisk nie tyle na zwalczanie, ile na zapobieganie treściom nielegalnym i potencjalnie szkodliwym. Czynią to poprzez promowanie bezpiecznego korzystania z internetu. Jednocześnie obserwuje się coraz większą społeczną i polityczną percepcję wyżej wymienionych zagrożeń, co przekłada się na wzrost aktywności poszczególnych państw w tym zakresie. Ochrona użytkowników internetu w prawie i praktyce Republiki Federalnej Niemiec będzie tematem niniejszej publikacji.

Ewa Murawska-Najmiec w opracowaniu *Informacja na temat działań społeczności międzynarodowej na rzecz objęcia internetu systemem prawa przy jednoczesnej ochronie swobody wypowiedzi i informacji* zauważa, iż relacje między prawem a internetem mogą kształtować się na trzech poziomach:

- ogólnym (prawo ogólne znajduje zastosowanie również do internetu);
- szczegółowym (tworzy się regulacje prawne, mające zastosowanie wyłącznie do internetu lub szerzej – do nowych technologii komunikacyjno-informacyjnych);

¹ R. G o l a t, *Internet – aspekty prawne*, Difin, Warszawa 2003, s. 9.

² Tamże, s. 10.

– stosowaniu tzw. miękkiego prawa, czyli zaleceń i rekomendacji, które wyznaczają kierunki działania, ale nie mają mocy prawnej i wymagają rozwiązań o charakterze samoregulacji³.

INTERNET: ZASTOSOWANIE PRAWA OGÓLNEGO

Przykładem rozciągnięcia prawa ogólnego (w tym przypadku wspólnotowego) na zawartość internetu jest znowelizowana *Dyrektywa 2007/65/WE o audiowizualnych usługach medialnych z 11 grudnia 2007 roku*⁴. Przedmiotem tej regulacji nie są wszystkie treści dostępne w internecie, a tylko „audiowizualne usługi medialne”. Są to:

- przekazy telewizyjne (analogowy/cyfrowy), w tym live streaming (we casting/simulcasting), near-video-on-demand;
- usługi na żądanie (VoD);
- handlowe przekazy audiowizualne, dystrybuowane za pośrednictwem internetu.

Dyrektywa nie dotyczy m.in.:

- usług, które generalnie nie są nastawione na zysk i nie są konkurencyjne w stosunku do przekazów telewizyjnych, takich jak prywatne strony internetowe i usługi polegające na dostarczaniu treści audiowizualnej („content”) tworzonej przez prywatnych użytkowników w celu jej udostępnienia i wymiany w określonych grupach zainteresowań, na forach internetowych, etc.;
- prywatnej korespondencji mailowej;
- stron internetowych, które zawierają drobne elementy audiowizualne jako elementy grafiki strony, krótkie reklamy lub informacje na temat produktów;
- gier hazardowych, w tym loterii, zakładów, innych form hazardu, wyszukiwarek;

³ E. M u r a w s k a - N a j m i e c, *Informacja na temat działań społeczności międzynarodowej na rzecz objęcia internetu systemem prawa przy jednoczesnej ochronie swobody wypowiedzi i informacji*, KRRIIT, Warszawa 2005, s. 19.

⁴ *Dyrektywa 2007/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2007 r. o audiowizualnych usługach medialnych, zmieniająca dyrektywę Rady 89/552/EWG w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich, dotyczących wykonywania telewizyjnej działalności transmisyjnej*, Dz. U. L 332/27 z 18.12.2007, [http://www.krrit.gov.pl/bip/Portals/0/prawo/ue/dyrektywy/Dir07\(65\)-pol.pdf](http://www.krrit.gov.pl/bip/Portals/0/prawo/ue/dyrektywy/Dir07(65)-pol.pdf), [02.06.2009].

- usług, które polegają na przesyłaniu i hostingu programów, za których odpowiedzialność redakcyjną ponoszą podmioty trzecie lub użytkownicy;
- elektronicznych wersji gazet i magazynów;
- transmisji radiowej⁵.

2. REGULACJE PRAWNE STWORZONE WYŁĄCZNIE DLA INTERNETU

Jako przykład regulacji stworzonych specjalnie dla internetu można podać decyzje Parlamentu Europejskiego i Rady, powołujące trzy kolejne edycje programu pomocowego, skierowane do Państw Członkowskich w ramach promocji bezpiecznego korzystania z internetu. Są to:

– *Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 276/1999/WE z dnia 25 stycznia 1999 r. przyjmująca wieloletni plan działań Wspólnoty w zakresie promowania bezpieczniejszego korzystania z internetu poprzez zwalczanie sprzecznych z prawem i szkodliwych treści w światowych sieciach komputerowych*⁶. Efektem Decyzji był Program *Safer Internet Action Plan* (dalej: SIAP) na lata 1999-2002/2004 z budżetem ponad 38 mln. euro⁷. U podstaw utworzenia Programu leżało występowanie nielegalnych oraz szkodliwych treści w internecie. Program dostarczał fundusze na zwalczanie niebezpiecznej zawartości stron internetowych za pomocą środków zachęty wobec dostawców treści i usług do wdrażania rozwiązań samoregulacyjnych oraz systemów filtrowania i ratingu (oceniań). W praktyce oznaczało to brak poparcia dla wszelkich zdecydowanych rozwiązań regulacyjnych ze strony Państw Członkowskich;

– *Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1151/2003/WE z dnia 16 czerwca 2003 r.*, która wydłużyła okres obowiązywania planu działania na

⁵ A. A m b r o z i e w i c z, W. B i a l i k, *Dyrektywa 2007/65/WE o audiowizualnych usługach medialnych w świetle wybranych zagadnień prawa europejskiego i polskiego*, preambuła pkt 36, [http://www.ukie.gov.pl/HLP%5Cfiles.nsf/0/2670594975BD20FAC12573F40053929B/\\$file/Dyrektywa_o_audiowizualnych_uslugach_medialnych.pdf?Open](http://www.ukie.gov.pl/HLP%5Cfiles.nsf/0/2670594975BD20FAC12573F40053929B/$file/Dyrektywa_o_audiowizualnych_uslugach_medialnych.pdf?Open), [10.04.2009].

⁶ Więcej informacji o Programie: www.saferinternet.org

⁷ *Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 276/1999/WE z dnia 25 stycznia 1999 r. przyjmująca wieloletni plan działań Wspólnoty w zakresie promowania bezpieczniejszego korzystania z internetu poprzez zwalczanie sprzecznych z prawem i szkodliwych treści w światowych sieciach komputerowych*, Dz. U. L 33 z 06.02.1999, s. 1. Rozporządzenie zmienione decyzją nr 787/2004/WE, Dz. U. L 138 z 30.4.2004, s. 12.

dwa lata. Ponadto zmieniła jego zakres włączając środki mające na celu promowanie wymiany informacji i koordynacji z właściwymi podmiotami na szczeblu krajowym, jak również przepisy dotyczące krajów przystępujących⁸;

– *Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 854/2005WE z dnia 11 maja 2005 r. w sprawie kontynuacji programu wspólnotowego na rzecz bezpieczniejszego korzystania z internetu, w postaci Programu Safer Internet Plus na lata 2005-2008*⁹ z budżetem 45 mln. euro. Program kontynuował główny cel poprzedniej edycji, mianowicie promocję bezpiecznego korzystania z internetu i innych nowych technologii sieciowych, jednocześnie poszerzył jego zakres o treści niepożądane przez użytkowników, a także zwrócił uwagę na celowość wyposażenia użytkowników końcowych, szczególnie rodziców, nauczycieli i dzieci, w odpowiednie narzędzia służące do realizacji powyższego celu;

– Źródło najbardziej aktualnej wykładni unijnego podejścia do problematyki bezpiecznego korzystania z internetu stanowi ostatnia edycja Programu *Safer Internet*¹⁰, obejmująca lata 2009-2013. Program został przyjęty przez Parlament i Radę Europejską w grudniu 2008 r.¹¹ Chociaż powstał na bazie poprzedniego Programu, zawiera własne procedury oraz obejmuje nowe obszary działalności¹². Priorytetem Programu na lata 2009–2013 jest tzw. cyberbullying¹³ (prześladowanie w internecie) i grooming (uwodzenie nieletnich w sieci, np. podczas rozmów na czacie czy na forach dyskusyjnych). Na powyższe działania zaplanowano budżet w wysokości 55 mln. euro¹³.

⁸ *Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1151/2003/WE z dnia 16 czerwca 2003 r. zmieniająca decyzję nr 276/1999/WE przyjmującą wieloletni plan działań Wspólnoty w zakresie promowania bezpieczniejszego korzystania z internetu w drodze zwalczania sprzecznych z prawem i szkodliwych treści w światowych sieciach komputerowych*, Dz. U. L 162 z 01.07.2003, s. 1.

⁹ *Decyzja nr 854/2005WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspólnotowego na rzecz bezpieczniejszego korzystania z internetu i nowych technologii sieciowych*, Dz. U. L 149 z 11.05.2005, s. 9.

¹⁰ *Safer Internet Programme: Empowering and Protecting Children Online*, http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/index_en.htm, [07.09.2009].

¹¹ *Decyzja nr 1351/2008/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 grudnia 2008 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspólnotowego na rzecz bezpieczniejszego korzystania z internetu i nowych technologii sieciowych*, Dz. U. L 348, 24.12.2008 p. 118.

¹² M. B u s c h, *Program Komisji Europejskiej Safer Internet. Materiały pokonferencyjne z II Międzynarodowej Konferencji: Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w internecie*; 29-30.09.2008 r., http://www.saferinternet.pl/images/stories//abstrakty_2008.pdf, [05.09.2009].

¹³ *Safer Internet Programme: the main framework for European policy. Current programme (2009-2013): more focus on grooming and bullying*, http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/policy/programme/index_en.htm, [07.09.2009].

Konstrukcja powyższych Programów potwierdza, że w zakresie treści objętych ich zakresem konieczne jest znalezienie właściwych proporcji między zabezpieczeniem wolnego przepływu informacji a gwarancjami ochrony społeczeństwa, szczególnie dzieci, przed natrętnymi formami marketingu, przemocy, pornografii oraz uwodzenia nieletnich w sieci¹⁴.

Także Rada Europy w trosce o bezpieczeństwo użytkowników internetu przyjęła w 2000 roku. *Decyzje w sprawie zwalczania pornografii dziecięcej w internecie*¹⁵, *Konwencję o Cyberprzestępczości w 2001 r.*¹⁶ oraz *Dodatkowy Protokół do tej Konwencji dotyczący ścigania aktów rasistowskich i ksenofobicznych popełnionych za pomocą systemów komputerowych (2002)*¹⁷. Konwencja tworzy ramy prawne do zwalczania m.in. pornografii dziecięcej (art. 9) oraz treści rasistowskich i ksenofobicznych w internecie. Jej celem jest zagwarantowanie bezpieczeństwa sieci i jej użytkowników.

3 „MIĘKKIE PRAWO” ODNOSZĄCE SIĘ DO INTERNETU

Na tym poziomie relacji prawo–internet znajdują się wszelkie działania samoregulacyjne, jak też zalecenia, rekomendacje oraz inicjatywy i propozycje rozwiązań dla Państw Członkowskich Unii Europejskiej czy Rady Europy.

Pierwszy unijny instrument prawny w zakresie zawartości usług audio-wizualnych i informacyjnych on-line oraz rozpowszechnianych w internecie stanowi *Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady 98/560/WE z dnia 24 września 1998 r. w sprawie rozwoju konkurencyjności europejskiego*

¹⁴ M u r a w s k a - N a j m i e c, dz. cyt., s. 24.

¹⁵ *Decyzja Rady z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie zwalczania pornografii dziecięcej w internecie*, Dz. U. L. 138 z 09.06.2000, s. 4, (2000/375/WSiSW), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:01:32000D0375:PL:PDF>.

¹⁶ *Konwencja Rady Europy o Cyberprzestępczości z dnia 23 listopada 2001 r.*, <http://www.ms.gov.pl/ue/ue3in32.shtml>. Wersja angielskojęzyczna Konwencji: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=185&CM=8&DF=&CL=ENG>, [07.05.2009].

W 2009 roku, ok. 8 lat po podpisaniu konwencji, ratyfikacji dokumentu dokonały Niemcy.

¹⁷ *Protokół dodatkowy otwarty do podpisu w styczniu 2003 r. do Konwencji Rady Europy o cyberprzestępczości, dotyczący penalizacji czynów o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym, popełnianych przy użyciu systemów komputerowych (Additional Protocol to the Convention on cybercrime, concerning the criminalisation of acts of a racist and xenophobic nature committed through computer systems; Strasburg)*, 28.I.2003, <http://www2.mswia.gov.pl/portal.php?serwis=pl&dzial=105&id=212>, [12.12.2008].

*przemysłu usług audiowizualnych i informacyjnych poprzez wspieranie ram krajowych mających na celu osiągnięcie porównywalnego i efektywnego poziomu ochrony nieletnich i godności ludzkiej*¹⁸. Zalecenie wskazuje kierunki działania dla rozwoju krajowych samoregulacji w zakresie ochrony małoletnich i godności ludzkiej, opierające się na trzech następujących podstawach:

– współuczestnictwa wszystkich stron (władze, przemysł, dostawcy dostępu oraz stowarzyszenia użytkowników) w wypracowaniu kodeksów dobrej praktyki;

– wcielenia w życie wypracowanych kodeksów przez przemysł internetowy;

– ewaluacji ww. działań¹⁹.

Zakres powyższego dokumentu został rozszerzony i uzupełniony przez nowe *Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie ochrony małoletnich, godności ludzkiej oraz prawa do odpowiedzi*²⁰. Zaleca ono Państwom Członkowskim zachęcanie przemysłu usług informacyjnych on-line do unikania i zwalczania dyskryminacji na tle rasowym, etnicznym, religijnym i wyznaniowym, a także na tle płci, niepełnosprawności, wieku lub orientacji seksualnej, jak również do tworzenia warunków do bezpiecznego korzystania z internetu oraz do zapewniania dostępu do usług wysokiej jakości. Nowym elementem *Zalecenia* jest zachęta ze strony Komisji do „współpracy i przekazywania doświadczeń pomiędzy organami (samo)regulującymi, na temat oceny lub klasyfikacji treści usług audiowizualnych i informacyjnych on-line”²¹.

Innym przykładem jest *Zalecenie z 2001 roku Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji: Zwalczanie rozpowszechniania materiałów rasistowskich, ksenofobicznych i antysemickich przy użyciu internetu*²².

¹⁸ Rekomendacja Rady nr 98/560 z dnia 24 września 1998 r. w sprawie rozwoju konkurencyjności europejskiego przemysłu usług audiowizualnych i informacyjnych przez promowanie rozwiązań krajowych zmierzających do osiągnięcia porównywalnego i efektywnego poziomu ochrony małoletnich i godności ludzkiej, Dz. U. L 270 z 7.10.1998.

¹⁹ M u r a w s k a - N a j m i e c, dz. cyt., s. 31.

²⁰ *Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie ochrony małoletnich, godności ludzkiej oraz prawa do odpowiedzi w odniesieniu do konkurencyjności europejskiego przemysłu audiowizualnego oraz internetowych usług informacyjnych*, opublikowano w Dz. U. L 378 z 27.12.2006, s. 12, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006H0952:PL:HTML>, [10.07.2009].

²¹ Tamże, s. 2.

²² *Europejska Komisja przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji, Zalecenie nr 6: Zwalczanie rozpowszechniania materiałów rasistowskich, ksenofobicznych i antysemickich przy użyciu*

Na odnotowanie zasługuje również *Zalecenie Komitetu Ministrów Rady Europy na temat środków promujących wartość publiczną internetu*²³. *Zalecenie* odpowiada oczekiwaniom użytkowników, iż usługi internetowe będą dostępne, przystępne cenowo, bezpieczne, niezawodne oraz trwałe. *Zalecenie* wskazuje, iż internet stał się istotnym narzędziem pozwalającym ludziom na korzystanie ze swoich praw oraz na uczestniczenie w życiu publicznym i procesach demokratycznych, a także wyrażanie swojej kreatywności. Internet promując korzystanie z niektórych praw, może zagrażać jednak innym, dotyczącym na przykład życia prywatnego czy godności ludzkiej. Dokument ten zachęca Państwa Członkowskie do zdefiniowania roli i odpowiedzialności głównych aktorów zarówno publicznych, prywatnych, jak i społeczeństwa obywatelskiego. W sposób szczególny dokument zwraca się do podmiotów prywatnych, przypominając o zmianie ich etycznej odpowiedzialności²⁴.

Kolejnym ważnym dokumentem jest *Zalecenie Parlamentu Europejskiego dla Rady z dnia 3 lutego 2009 r. w sprawie walki z seksualnym wykorzystywaniem dzieci i pornografią dziecięcą*²⁵. Proponuje ono wiele zmian w decyzji ramowej²⁶. Zaleca:

- odpowiedzialność karną operatorów platform dyskusyjnych („czatów”) lub forów internetowych o charakterze pedofilskim;
- usunięcie z internetu nielegalnych materiałów przedstawiających wykorzystywanie dzieci u źródła ich rozpowszechniania, co zapewni ofiarom

internetu, CRI (2001)1, http://www.coe.org.pl/pl/radaeuropy/wybraneko_nwencje_i_inne_dokumenty/ecri, [10.12.2008].

²³ *Zalecenie Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 7 listopada 2007 r. promujące wartość publiczną internetu (Recommendation CM/Rec(2007)16 of the Committee of Ministers to member states on measures to promote the public service value of the Internet, adopted on 7 November 2007)*, <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1207291&Site=CM&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75>, [07.08.2009].

²⁴ *Zalecenie Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 7 listopada 2007 r. promujące wartość publiczną internetu (Recommendation CM/Rec(2007)16 of the Committee of Ministers to member states on measures to promote the public service value of the Internet, adopted on 7 November 2007)*, „Przegląd Międzynarodowy KRRiT” 2007, nr 11, s. 3, http://www.krrit.gov.pl/bip/Portals/0/publikacje/pm2007/pm2007_11.pdf, [07.08.2009].

²⁵ *Zalecenie Parlamentu Europejskiego dla Rady z dnia 3 lutego 2009 r. w sprawie walki z seksualnym wykorzystywaniem dzieci i pornografią dziecięcą (Combating sexual exploitation of children and child pornography)*, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0040+0+DOC+XML+V0//PL>, [13.07.2009].

²⁶ *Decyzja ramowa Rady 2004/68/WSiSW z dnia 22 grudnia 2003 r. dotycząca zwalczania seksualnego wykorzystywania dzieci i pornografii dziecięcej*, w Dz. U. L 013 z 20.01.2004, P. 0044 – 0048, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004F0068:PL:HTML>, [07.02.2009].

maksymalną ochronę, oraz współpracę z dostawcami usług internetowych w celu likwidowania takich stron internetowych;

– zbadanie, czy z technicznego punktu widzenia możliwe jest zamknięcie lub zablokowanie w inny sposób systemu płatności przez internet w odniesieniu do stron internetowych, na których prowadzona jest sprzedaż przez internet pornografii dziecięcej;

– zachęcenie również innych podmiotów gospodarczych, takich jak banki, kantory wymiany walut, dostawcy usług internetowych i firmy obsługujące wyszukiwarki internetowe, do aktywnego udziału w staraniach mających na celu zwalczanie pornografii dziecięcej oraz innych form seksualnego wykorzystywania dzieci w celach komercyjnych;

– zapewnienie rodzicom łatwych w obsłudze programów umożliwiających zablokowanie dostępu ich dzieci do internetowych stron pornograficznych²⁷.

Instrumentami z zakresu „miękkiego prawa” posługuje się również Rada Europy. W ramach działań na rzecz bezpiecznego korzystania z internetu wydała ona następujące rekomendacje i zalecenia:

– *Rekomendacja Komitetu Ministrów Rec(2001)16 w sprawie ochrony dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem (2001)*²⁸, która zaleca włączenie dostawców usług internetowych w działania na rzecz bezpiecznego korzystania z internetu;

– *Rekomendacja Komitetu Ministrów Rec(2001)8 dotycząca samoregulacji w zakresie cyberzawartości: samoregulacja oraz ochrona użytkowników przed treściami nielegalnymi i szkodliwymi w usługach informacyjno-komunikacyjnych (2001)*. Wiele elementów przez nią zalecanych pokrywa się z rozwiązaniami proponowanymi przez Unię Europejską, a wśród nowych propozycji znajdują się między innymi opisy zawartości, narzędzia dostępu warunkowego czy system mediacji i arbitrażu;

– *Zalecenie Rady Europy CM/Rec(2009)5 z dnia 8 lipca 2009 roku w sprawie ochrony dzieci przed szkodliwymi treściami i zachowaniami oraz promowania ich aktywnego uczestnictwa w nowym środowisku informacyjnym*

²⁷ Zalecenie Parlamentu Europejskiego dla Rady z dnia 3 lutego 2009 r. w sprawie walki z seksualnym wykorzystywaniem dzieci i pornografią dziecięcą, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0040+0+DOC+XML+V0//PL>, [13.07.2009].

²⁸ *Rekomendacja o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem*, 16 (2001), Komitet Ministrów RE, 31.10.2001 r., <http://www.krrit.gov.pl/bip/Portals/0/publikacje/analizy/Analiza200507.pdf>, [06.02.2009].

*i komunikacyjnym*²⁹. Zaleca w nim, by kraje członkowskie Rady Europy we współpracy z sektorem prywatnym i organizacjami społecznymi przyjęły i realizowały spójne strategie w celu chronienia dzieci przed treściami i zachowaniami mogącymi stanowić dla nich zagrożenie, a jednocześnie, by popierały ich aktywne uczestnictwo i korzystanie w jak najlepszy sposób z nowego środowiska informacyjnego i komunikacyjnego.

Rekomendacje i zalecenie pełnią funkcję instrumentów politycznych (wskazują polityczne zaangażowanie Państw Członkowskich), a nie prawnych (nie mają mocy prawnej). Są skierowane do rządów Państw Członkowskich, którym wskazują konkretne cele do osiągnięcia w zakresie przyczynienia się do bezpiecznego korzystania z internetu, pozostawiając im jednocześnie swobodę w doborze sposobów realizacji zgodnie z krajowymi prawodawstwami i praktykami oraz międzynarodowymi zobowiązaniami i narodową specyfiką³⁰.

4. OCHRONA UŻYTKOWNIKÓW INTERNETU W REPUBLICE FEDERALNEJ NIEMIEC

Przyjęty w Niemczech model regulacji zakłada aktywną rolę państwa na poziomie federalnym, choć w odniesieniu do internetu przewiduje największy stopień swobody dostawców treści i usług. Niemiecka ustawa *Informations- und Kommunikationsdienste-Gesetz* (prawo o usługach informacyjnych i komunikacyjnych)³¹ jest jedną z niewielu przypadków regulacji „teleusług” informatycznych. Od kwietnia 2003 r. obowiązuje Traktat na rzecz ochrony małoletnich i godności ludzkiej w mediach (*Jugendmedienschutz-Staatsvertrag, JMStV*)³². Odnosi się on do wszystkich elektronicznych mediów komunikacyjnych i informacyjnych, (radio, telewizja i internet). Zawarły go między sobą wszystkie kraje związkowe. Traktat ten tworzy jednolity system wraz

²⁹ Zalecenie Rady Europy CM/Rec(2009)5 z dnia 8 lipca 2009 r. w sprawie ochrony dzieci przed szkodliwymi treściami i zachowaniami oraz promowania ich aktywnego uczestnictwa w nowym środowisku informacyjnym i komunikacyjnym, [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Rec\(2009\)5&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Rec(2009)5&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75); [17.07.2009].

³⁰ M u r a w s k a - N a j m i e c, dz. cyt., s. 33.

³¹ M. S c h w e r, *Droga do społeczeństwa z informatyzowanego. Dotyczy niemieckiej ustawy o multimediami*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1997, nr 3-4, s. 122-123.

³² *Staatsvertrag über den Schutz der Menschenwürde und den Jugendschutz in Rundfunk und Telemedien (Jugendmedienschutz-Staatsvertrag - JMStV) z 01.04.2003 r.*, <http://www.artikel5.de/gesetze/jmstv.html>, [08.08.2008].

z jednocześnie przyjętą federalną Ustawą o ochronie młodzieży z 23 lipca 2002 r. (*Jugendschutzgesetz vom 23. Juli 2002*)³³, odnoszącą się do prasy, kaset magnetowidowych, DVD, gier itp.³⁴ oraz Ustawą o mediach elektronicznych z dnia 20 grudnia 2001 r. (*Staatsvertrag über Mediendienste vom 20. Dezember 2001*)³⁵. Ochronę internautów zapewnia także ustawa o ochronie danych przy usługach telekomunikacyjnych (*Teledienstdatenschutzgesetz z 1997*)³⁶. Wyżej wymienione przepisy prawne regulują ochronę niemieckich użytkowników internetu.

Podstawowy charakter dla rozważań w niniejszym artykule mają następujące dokumenty prawne: Traktat na rzecz ochrony małoletnich i godności ludzkiej w mediach (*Jugendmedienschutz-Staatsvertrag, JMStV*)³⁷, Ustawa o multimediami z 1 sierpnia 1997 r. (*Informations-und Kommunikationsdienstgesetz vom 1. August 1997 - IuKDG*)³⁸, Ustawa o korzystaniu z teleusług z 1 sierpnia 1997 r. (*Gesetz über Nutzung von Telediensten vom 01. August 1997*)³⁹ oraz Ustawa o ochronie danych przy usługach telekomunikacyjnych z 1997 r. (*Teledienstdatenschutzgesetz z 1997*)⁴⁰.

Rolę pomocniczą odgrywają następujące akty prawne: Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z 23 maja 1949 r. (*Grundgesetz für die Bun-*

³³ *Jugendschutzgesetz z 23.07. 2002 r.- JuSchG*, Berlin 2002, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>, [08.08.2008].

Te dwa nowe dokumenty (JuSchG i JMStV) chroniące małoletnich zastąpiły różne artykuły, które rozsiane były w dotychczasowych ustawach i prawach, takich jak: *Gesetz zum Schutze der Jugend in der Öffentlichkeit (JÖSchG)*, *Gesetz über die Verbreitung jugendgefährdender Schriften (GjSM)* i postanowienia dotyczące ochrony młodzieży w *Rundfunkstaatsvertrag (RStV)* i *Mediendienstestaatsvertrag (MDStV)*.

³⁴ M u r a w s k a - N a j m i e c, dz. cyt., s. 31.

³⁵ *Staatsvertrag über Mediendienste (Mediendienste-Staatsvertrag) zuletzt geändert durch Artikel 3 des Sechsten Staatsvertrages zur Änderung des Rundfunkstaatsvertrages, des Rundfunkfinanzierungsstaatsvertrages und des Mediendienste-Staatsvertrages (Sechster Rundfunkänderungsstaatsvertrag)* z 20.12.2001 r. – GVBl, Berlin 2002, <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/stv/mdstv.htm>, [08.08.2008].

³⁶ Cyt. za: M. M a t u z i k, *Prawna i etyczna regulacja przepływu informacji w internecie*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2000, nr 1-2 (161-162), s. 177.

³⁷ *Jugendmedienschutz-Staatsvertrag z 01.04.2003 r.- JMStV*, <http://www.artikel5.de/gesetze/jmstv.html>, [08.08.2008].

³⁸ S c h w e r, dz. cyt., s. 122-123.

³⁹ Por. <http://www.iid.de/rahmen/iukdge.html>, cyt. za: J. B a r t a, R. M a r k i e w i c z, *Internet a prawo*, Kraków 1998, s. 231.

⁴⁰ M a t u z i k, dz. cyt., s. 177.

desrepublik Deutschland vom 23. Maj 1949)⁴¹, Niemiecki Kodeks Karny (*Strafgesetzbuch*)⁴², Ustawa o ochronie młodzieży z 23 czerwca 2002 r. (*Jugendschutzgesetz vom 23. Juli 2002*)⁴³ oraz Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji z 7 czerwca 1909 r. (*Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb vom 7. Juni 1909*)⁴⁴.

Po raz pierwszy w ustawodawstwie niemieckim, w Traktacie na rzecz ochrony małoletnich i godności ludzkiej w mediach⁴⁵ oraz w Ustawie o ochronie młodzieży⁴⁶, zostały wymienione tematy, które są absolutnie zabronione do emisji, niezależnie od wieku odbiorcy. Działają wbrew prawu każdy, kto:

- rozpowszechnia propagandę zabronioną przez Niemiecki Kodeks Karny⁴⁷;
- propaguje symbole organizacji, które działają wbrew przepisom Ustawy Zasadniczej⁴⁸;
- nawołuje do nienawiści lub przemocy skierowanej przeciwko części społeczeństwa: grupom narodowościowym, religijnym oraz narusza godność ludzką poprzez obrażanie, świadome poniżanie lub znieważanie;
- przedstawia działalność faszystów w Niemczech, w okresie faszystowskim, zwłaszcza jeśli treści te zostały zabronione przez przepisy prawa międzynarodowego i zagrażają pokojowi społecznemu; zaprzecza ich działalność; pomniejsza ich okrucieństwa;
- przedstawia nieludzkie akty przemocy przeciwko ludziom w taki sposób, że gloryfikują one przemoc, pomniejszają jej okrucieństwo albo okrucieństwo przedstawiają w sposób uniżający godności ludzkiej;

⁴¹ Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z 23.05.1949 r. (*Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 23. Maj 1949*), (red.) L. Janicki, (tłum.) J. Koprucka-Purołowa, B. Demby, Poznań 1997, s. 7. Według stanu na 31 grudnia 1996 r. godność człowieka jest nienaruszalna. Jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem całej władzy państwowej (§ 1).

⁴² *Strafgesetzbuch- StGB*, <http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p86.htr>, [08.08.2008].

⁴³ *Jugendschutzgesetz z 23.07.2002 r.- JuSchG*, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>, [08.08.2008].

⁴⁴ *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb z 07.06.1909 r.*, BGB I. III/FNA 43-1, Berlin 2003, <http://www.artikel1.de/gesetze/bgb.html>, [08.08.2008].

⁴⁵ *Jugendmedienschutz-Staatsvertrag z 01.04.2003 r.- JMStV*, <http://www.artikel5.de/gesetze/jmstv.html>, [08.08.2008].

⁴⁶ *Jugendschutzgesetz z 23.07.2002 r.- JuSchG*, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>, [08.08.2008].

⁴⁷ *Strafgesetzbuch- StGB*, <http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p86.htr>, [08.08.2008].

⁴⁸ Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z 23.05. 1949 r.

- rozpowszechnia opisy instrukcji, w jaki sposób przeprowadzić czyny zabronione przez przepisy prawa;
- rozpowszechnia opisy, które gloryfikują wojnę;
- pokazuje zdarzenia rzeczywiste, w sposób uchybiający godności ludzkiej, szczególnie poprzez przedstawienie osób, które cierpią i umierają na skutek dolegliwości fizycznych i psychicznych⁴⁹;
- pokazuje nieletnich w nienaturalnych pozycjach, z naciskiem na pornografię;
- rozpowszechnia treści pornograficzne i przemoc seksualną z udziałem dzieci, młodzieży i zwierząt; pornograficzne treści są dozwolone w mediach, o ile nadawca (dostawca) dołoży starań, żeby dostęp do tego typu treści mieli tylko pełnoletni użytkownicy;
- rozpowszechnia treści wpisane na Listę środków przekazu stanowiących zagrożenie dla dzieci i młodzieży (*Liste Jugendgefährdender Medien*);
- rozprzestrzenia reklamy i telezakupy o treściach zakazanych przez Traktat;
- umieszcza na swojej stronie link prowadzący do stron zabronionych w Traktacie;
- nie powołał Pełnomocnika ds. Ochrony Młodzieży w Mediach w kraju związkowym;
- rozprzestrzenia programy nie przeznaczone dla danego przedziału czasowego;
- rozprzestrzenia treści, które mogą prowadzić do zachwiania rozwoju małoletnich;
- rozprzestrzenia programy dla dorosłych bez odpowiedniej informacji akustycznej;
- fałszywie oznacza teledmedia.

Zgodnie z § 24 działa wbrew prawu każdy, kto rozpowszechnia lub umożliwia dostęp do wyżej wymienionych treści. Łamanie przepisów Traktatu skutkuje karą do jednego roku pozbawienia wolności lub karą grzywny w wysokości maksymalnej 500 tys. euro⁵⁰.

W celu ochrony małoletnich powołano Komisję ds. Ochrony Młodzieży w Mediach (*Kommission für Jugendmedienschutz*, dalej: KJM). Nadrzędnym

⁴⁹ W wyjątkowych sytuacjach mogą ilustrować artykuł. Prezentowanie takich scen musi być uzasadnione dobrem społecznym.

⁵⁰ *Jugendmedienschutz-Staatsvertrag – JMStV*, <http://www.artikel5.de/gesetze/jmstv.html>, [08.08.2008].

zadaniem KJM jest ocena oferty medialnej pod kątem zgodności z przepisami niniejszego Traktatu⁵¹. Dostawcy usług internetowych zostali zobowiązani do udzielania KJM informacji o wszelkich przedsięwzięciach mających chronić dzieci (§ 21).

Komisja działa z urzędu. Posiada kompetencje kontrolne i decyzyjne. Współpracuje z Federalną Komisją ds. Ochrony Młodzieży w Mediach oraz Urzędem Ochrony Młodzieży (jugendschutz.net)⁵².

Jugendschutz.net jest urzędem utworzonym przez ministerstwa do spraw młodzieży poszczególnych krajów związkowych⁵³. Bada ofertę internetową pod kątem zgodności z obowiązującym prawem krajowym i międzynarodowym oraz prowadzi szkolenia, kampanie społeczne i informacyjne, organizuje konferencje, których celem jest promowanie bezpiecznych treści oraz zmniejszenie skali zagrożeń, których źródłem może być internet. Ponadto wspólnie z KJM powołał Biuro, które realizuje wnioski i zadania Komisji KJM. W skład Biura wchodzi członkowie z wszystkich krajów związkowych. Działalność Biura reguluje statut. Wszelkie zauważone uchybienia w zakresie przestrzegania przepisów prawa zgłasza dostawcom internetu z nakazem ich usunięcia. Kolejno informacje te przekazuje stowarzyszeniu dobrowolnej samokontroli oraz KJM. Ponadto w ramach unijnego programu *Safer Internet*⁵⁴ prowadzi punkt kontaktowy Hotline, w którym można zgłaszać skargi i zakazane strony on-line. Urząd wprowadził specjalne linie telefoniczne oraz zachęca obywateli do informowania o przypadkach dziecięcej pornografii na stronach internetowych, co umożliwi odpowiednim służbom ścigania podjęcie konkretnych działań w tym zakresie. Świadczy także działalność wydawnicza⁵⁵. Prowadzi współpracę międzynarodową, m.in. współpracuje z International Network Against Cyber Hate (INACH)⁵⁶.

Anonimowość niemieckim użytkownikom internetu gwarantuje Ustawa o ochronie danych przy usługach telekomunikacyjnych (*Teledienstdaten-*

⁵¹ *Kommission für Jugendmedienschutz*, <http://www.artikel5.de/gesetze/jmstv.html>, [08.08.2008].

⁵² *Jugendschutz*, www.jugendschutz.net, [08.08.2008].

⁵³ Tamże.

⁵⁴ *Decyzja nr 854/2005WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspólnotowego na rzecz bezpieczniejszego korzystania z internetu i nowych technologii sieciowych*.

⁵⁵ *Mitteilungen und Materialien*, <http://www.jugendschutz.net/materialien/index.html>, [08.08.2008].

⁵⁶ *Jugendschutz im Internet*, www.jugendschutz.net, [08.08.2008]. Międzynarodowa sieć walcząca z treściami faszystowskimi w internecie, działa także w Polsce.

schutzgesetz z 1997)⁵⁷. Dostawca dostępu poprzez środki techniczne winien wykluczyć wszelkie istniejące możliwości niedozwolonego dostępu do osobistych danych użytkownika⁵⁸. Ustawa zezwala zbierać wyłącznie dane osobowe potrzebne do wykonania usługi, a użycie ich w innym celu wymaga poinformowania i zgody osoby, której dane dotyczą. Ponadto po wykonaniu usługi dane osobowe powinny być przez dostawcę usługi internetowej usunięte⁵⁹.

Szczególne znaczenie w zakresie tytułowej ochrony ma przyjęte przez rząd niemiecki (mimo protestów) Rozporządzenie dotyczące monitoringu mediów elektronicznych⁶⁰. Zakłada ono, że z dniem 1 stycznia 2005 r. operatorzy publicznych sieci dostępowych są zobligowani do zainstalowania urządzeń i oprogramowania umożliwiającego organom ścigania monitorowanie poszczególnych użytkowników. Dotyczy to telefonii analogowej, telefonii przenośnej, przesyłu danych (poczty elektronicznej), jeżeli korzysta z niej ponad 1000 użytkowników⁶¹.

Obecnie tylko w niektórych regulacjach zawarty jest nakaz ograniczania dostępu do stron zawierających nielegalne treści. Przewiduje go niemiecka Ustawa o korzystaniu z teleusług z 1 sierpnia 1997 r. (*Gesetz über Nutzung von Telediensten vom 1. August 1997 - TDG*)⁶². W myśl przepisów paragrafu 5 odpowiedzialność dostawcy usług *on-line* (jak i dostawcy dostępu do sieci), w przypadku, gdy chodzi o cudze materiały, zachodzi wówczas, gdy on te treści znał i wyeliminowanie korzystania z nich było od strony technicznej możliwe oraz można tego było oczekiwać (§5). Ustawa wyłącza natomiast w sposób wyraźny odpowiedzialność za samo otwarcie dostępu (*hyperlink*) do stron, na których są bezprawnie rozpowszechniane materiały. I tak przepis § 5 stwierdza, że dostawca nie jest odpowiedzialny za cudze treści, gdy jedynie umożliwia dostęp do korzystania z nich (dostęp do sieci)⁶³.

⁵⁷ Cyt. za: M a t u z i k, dz. cyt., s. 177.

⁵⁸ S c h w e r, dz. cyt., s. 120-123.

⁵⁹ M a t u z i k, dz. cyt., s. 179.

⁶⁰ <http://www.iid.de/rahmen/iukdgc.html>, [11.10.2007].

⁶¹ P. W a g l o w s k i, *Podsumowanie wydarzeń związanych z prawem internetowym*, http://www.vagla.pl/skrypts/2001_podsumowanie.htm, [07.05.2007].

⁶² B a r t a, M a r k i e w i c z, dz. cyt., s. 231, zob. <http://www.iid.de/rahmen/iukdgc.html>, [11.10.2007].

⁶³ J. B a r t a, R. M a r k i e w i c z, *Ja tu tylko przesyłam*, „Rzeczpospolita” z 31 sierpnia 1999, s. 8.

Nad straży realizacji powyższych postanowień czuwa Stowarzyszenie Dobrowolnej Samokontroli Dostawców Usług Multimedialnych (*Freiwillige Selbstkontrolle Multimedial-Dienstanbieter e.V.*). Głównym zadaniem Stowarzyszenia jest zapewnienie ochrony małoletnim poprzez kontrolę treści udostępnianych w sieci⁶⁴.

5. UMIEJĘTNOŚĆ KORZYSTANIA Z INTERNETU

Wobec rosnącej liczby internetowych niebezpieczeństw oraz niskiej świadomości zagrożeń wśród użytkowników sieci komputerowej najlepszym rozwiązaniem wydaje się oparta na edukacji profilaktyka. Zakrojone na szeroką skalę działania objąć powinny zarówno najmłodszych, jak i ich rodziców, opiekunów, nauczycieli oraz wszystkie osoby pracujące z dziećmi. W krajach Europy Zachodniej i w Stanach Zjednoczonych działania edukacyjne promujące bezpieczeństwo w sieci komputerowej prowadzone są już od wielu lat. Potrzebę ich podejmowania dostrzegły instytucje rządowe i organizacje pozarządowe⁶⁵.

W ramach niemieckiego programu na rzecz bezpieczeństwa w internecie *klicksafe.de* opracowany został podręcznik dla pedagogów, zatytułowany *Know-how for Young Users (Know-how dla młodych użytkowników)*. Poradnik jest praktycznym wprowadzeniem do szeroko pojętej problematyki komunikacji *on-line*. Opiera się na przeprowadzonym wcześniej kursie dla nauczycieli i na doświadczeniu zgromadzonym podczas jego realizacji. Podręcznik oferuje nauczycielom i pedagogom szeroki zakres materiałów i praktycznych wskazówek dotyczących pracy z uczniami. Jego podstawową zaletą jest łatwy język przekazu i czytelny układ treści, dzięki czemu czytelnik nie potrzebuje wcześniejszego przygotowania. Poradnik podzielony jest na dziewięć „bloków”, z których każdy zawiera rozdziały dotyczące różnych aspektów ochrony dzieci. Są to:

– *Zacznijmy od początku – na czym polega problem?*

⁶⁴ M. Rath - Glawatz, A. Waldenberger, *Freiwillige Selbstkontrolle Multimedial-Dienstanbieter e.V. Ein Beitrag der Medienwirtschaft zum Jugendschutz im Internet*, „Computer und Recht” 1997, nr 12, s. 766, cyt. za: Barta, Markiewicz, *Internet a prawo*, s. 213.

⁶⁵ A. W r z e s i e ń, *Profilaktyka zagrożeń dzieci i młodzieży w internecie*, „Dziecko Krzywdzone” 2005, nr 13, s. 82.

- *Co powinniśmy wiedzieć o internecie?*
- *To lubimy – komunikacja i gry*
- *Jak się przedstawiamy – autoprezentacja w sieci*
- *Co powinniśmy wiedzieć – internet a prawo*
- *O czym powinniśmy pamiętać, robiąc zakupy w internecie*
- *Czego nie potrzebujemy – treści niepożądane i niepotrzebne*
- *Czego powinniśmy przestrzegać – podstawowe środki bezpieczeństwa*
- *Na co powinniśmy zwracać uwagę – wskazówki.*

Dla każdego z tematów związanych z ochroną dzieci w mediach opracowano trzy jednostki dydaktyczne (arkusze robocze, które można kopiować na potrzeby zajęć) o różnym poziomie trudności. Ogółem oferuje ok. 90 takich arkuszy. Wszystkie tematy są ustrukturyzowane w podobny sposób – zawierają informacje o treści, odnośniki, zalecenia dotyczące metodologii i dydaktyki oraz arkusze robocze, pomocne w przeprowadzeniu zajęć. Podręcznik ten został opracowany we współpracy z nauczycielami i pedagogami⁶⁶.

Niemcy są również uczestnikami programu *Media Smart*. Jest to program o charakterze niezarobkowym w zakresie umiejętności korzystania z mediów dla dzieci w wieku szkolnym od 6 do 11 lat, skoncentrowany na kwestiach związanych z reklamą. Inicjatywa została zapoczątkowana w Zjednoczonym Królestwie w listopadzie 2002 r. i obecnie obejmuje także Belgię, Holandię, Zjednoczone Królestwo, Finlandię, Włochy, Portugalię oraz Węgry. Program jest finansowany przez przedsiębiorstwa z branży reklamowej w Zjednoczonym Królestwie oraz wspierany przez rządy państw członkowskich⁶⁷.

„Nieocenioną rolę w uświadamianiu społeczeństwu niebezpieczeństw związanych z nieświadomym korzystaniem z sieci komputerowej przez najmłodszych odgrywają kampanie społeczne. Pomagają zwrócić uwagę dzieci na zagrożenia związane z obecnością pedofilów w sieci oraz pokazać im, jakie zachowania w internecie mogą być dla nich niebezpieczne, w jaki sposób można unikać zagrożeń i jak reagować, kiedy się z nimi zetkną. Pozwalają także zapoznać rodziców z możliwościami, jakie daje sieć oraz uczulić ich, że powinni interesować się, do jakich celów ich dzieci używają

⁶⁶ M. F i l e c c i a, *Rola nauczycieli w edukacji dzieci na rzecz bezpieczeństwa on-line. Materiały pokonferencyjne z II Międzynarodowej Konferencji: Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w Internecie; 29-30.09.2008 r.*, http://www.saferinternet.pl/images/stories//abstrakty_2008.pdf, [01.12.2008].

⁶⁷ *Report on the results of the public consultation on media literacy-2007*, s. 15, http://www.ec.europa.eu/avpolicymedia_literacy/docs/report_on_ml_2007.pdf, [11.01.2009].

internetu i z kim się za jego pośrednictwem kontaktują. Kampanie medialne o takim profilu realizowane są w wielu krajach europejskich, m.in. w Niemczech. Przykładem narodowej kampanii adresowanej do placówek oświatowych jest *Responsibility at School Program*, realizowany w Niemczech przez Fundację Bertelsmanna⁶⁸.

6. TECHNICZNE SYSTEMY WERYFIKACJI TREŚCI

„Prawna kontrola przepływu informacji w globalnej sieci budzi kontrowersje o charakterze filozoficznym i politycznym. W celu ochrony godności człowieka najmłodszych internautów oraz różnych dóbr (np. prywatności, własności intelektualnej) wynajdywane są standardy techniczne służące modyfikacji tej zasady. Technika stwarza możliwość ochrony określonych grup ludności przed negatywnym wpływem materiałów dostępnych w internecie, bez narażania na szwank wolności słowa innych ludzi. Stanowi to atrakcyjną alternatywę w stosunku do rozwiązań prawnych, np. wprowadzających bezpośredni zakaz rozpowszechniania pornografii⁶⁹. Wspólne dla polityki administracji Komisji Europejskiej i USA jest promowanie technicznych systemów weryfikacji treści. Szczegółowe zalecenia zawiera Program Unii Europejskiej *Safer Internet*⁷⁰.

⁶⁸ W r z e s i e ń, dz. cyt., s. 83.

⁶⁹ K. D o b r z e n i e c k i, *Prawo a etos cyberprzestrzeni*, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2004, s. 107.

⁷⁰ *Safer Internet Plus*, opublikowano w Dz. U. C 208 E/48 z 25.8.2005, <http://www.nettax.pl/serwis/imgpub/duuec/2005/208E/ce20820050825p100430048.pdf>, [08.09.2009].

Program deklaruje finansowanie działań w celu zwiększenia ilości dostępnych informacji na temat działania i skuteczności filtrującego oprogramowania i usług; finansowanie projektów mających na celu takie dostosowanie systemów klasyfikacji i znaków jakości, które uwzględnia konwergencję usług telekomunikacyjnych, audiowizualnych mediów i technologii informacyjnej oraz inicjatyw regulacji wewnętrznych mających na celu wspieranie rzetelności samodzielnego oznakowania i usług badających poprawność samodzielnego oznakowania; zachęcenie dostawców treści do uczestnictwa w systemach klasyfikacji i ubiegania się o znaki jakości; badanie wpływu, jaki działanie nowych technologii może mieć na bezpieczne korzystanie z nich przez dzieci już na etapie ich opracowywania, a nie zwalczanie każdego skutku tych technologii po tym, jak zostały już opracowane; finansowanie środków technicznych, które upoważnią użytkowników do ograniczania otrzymywanych ilości niechcianych i szkodliwych treści oraz zarządzanie otrzymywaną niechcianą korespondencją; wspieranie środków technologicznych zwiększających prywatność.

Także niemiecki Urząd Ochrony Młodzieży (jugendschutz.net)⁷¹ nadzoruje funkcjonowanie tzw. zamkniętych grup użytkowników poprzez kontrole stosowania przez dostawców internetu narzędzi warunkowego dostępu w zakresie treści szkodliwych dla nieletnich, takich jak systemy weryfikacji wieku, osobiste kody identyfikacyjne, hasła, systemy kodowania lub dostęp za pomocą kart elektronicznych.

Najważniejsze systemy weryfikujące wiek internauty to: ARCOR, Blue Movie/Erotic Media, Coolspot: X-Check/Personal-ID, Full-Motion Entertainment: mirtoo-AVS, RST Datentechnik, F. I. S.: AVSKey/AVSKeyfree plus digipay⁷².

Jako przykład technicznych systemów weryfikacji treści można podać funkcjonowanie systemu PICS (*Platform for Internet Content Selection*). Jest to system klasyfikacji treści stron WWW opracowany przez W3C⁷³.

Schemat PICS opiera się na zestawie predefiniowanych kodów, które można dołączyć do dokumentów publikowanych w internecie. Zawartość strony może być oceniana ze względu na cztery kategorie: nagość, seks, przemoc oraz słownictwo. Ocena treści dokumentu może być dokonana przez jej autora, niezależną organizację lub specjalny program. Przykładem organizacji, która zajmuje się oceną publikacji internetowych, jest RSACi (*Recreational Software Advisory Council internet standards*). Działanie systemu uzależnione jest od używanej przeglądarki. Jeżeli ta wspiera standard PICS (np. Internet Explorer), po pobraniu dokumentu HTML następuje odczytanie i interpretacja

⁷¹ *Jugendschutz*, www.jugendschutz.net, [08.08.2008].

⁷² Altersprüf-Systeme, http://www.jugendschutz.net/avs/avs_systeme/index.html, [08.08.2008]. Należy zalogować się na wybranej stronie i wysłać kopie dowodu lub karty kredytowej do dostawcy internetu. Na stronę *Valofon* mogą zaglądać tylko osoby, które mają zawartą umowę z firmą (wcześniej został sprawdzony wiek potencjalnego użytkownika sieci).

System weryfikacji wieku proponuje też projekt amerykańskiej ustawy z 29.06.2005 r. *A Bill to protect children from Internet pornography and support law enforcement and other efforts to combat Internet and pornography-related crimes against children*.

⁷³ W3C (*World Wide Web Consortium*), http://portalwiedzy.onet.pl/125638,,,w3c_angielskie_world_wide_web_consortium,haslo.html, [09.06.2009].

W3C to międzynarodowe forum firm i organizacji założone w 1994 r., które zajmuje się rozwojem i promocją sieci World Wide Web. Kształtuje obraz sieci poprzez tworzenie nowych standardów internetowych (m.in. języka HTML, protokołu HTTP, kaskadowych arkuszy stylów – CSS). Działania organizacji finansują jego komercyjni członkowie, głównie korporacje przemysłu informatycznego, m.in. Microsoft, Intel, AT&T, Apple, Kodak, Lotus oraz Netscape. Chociaż W3C deklaruje swoją niezależność od producentów, to właśnie oni mają decydujący wpływ na proces zatwierdzania standardów. Wyniki prac dostępne są wszystkim zainteresowanym na internetowych stronach organizacji.

dołączonego do niego kodu PICS. Na podstawie zawartych tam informacji przeglądarka podejmuje decyzję o wyświetleniu lub odmowie wyświetlenia strony.

Rodzice lub inni opiekunowie, za pomocą tego systemu i bazujących na nim programów, jak np. DansGuardian, Net Nanny, CyberPatrol, Surw Watch, mogą ustanawiać reguły korzystania z zasobów internetu przez pozostających pod ich opieką małoletnich. *Platform for Internet Content Selection* pozwala na ochronę prywatności i ograniczenie dostępu do określonych treści⁷⁴.

DansGuardian to jeden z wielu aktywnych filtrów rodzinnych, filtrujący i blokujący niepożądane strony w przeglądarkach internetowych. DansGuardian blokuje dostęp do tekstu i stron www, zawierających treści pornograficzne, obsceniczne, rasistowskie itp. na podstawie zaawansowanego, wagowego systemu liczenia fraz. Filtrowanie odbywa się poprzez przeszukanie tekstu zawartego na stronie. Pozwala ustalać kategorie stron, które mają być blokowane (np. pornograficzne, czaty, strony z hazardem, przemocą, pobieranie plików) oraz poziom filtracji stosownie do nazw użytkowników, grup lub źródłowych adresów IP. Program filtruje także pliki oraz typy MIME, używa protokołu PICS (*Platform for Internet Content Selection*) i obsługuje program antywirusowy ClamAV⁷⁵.

Niemiecki rząd uruchomił także bezpieczną wyszukiwarkę internetową⁷⁶, która pozwala dzieciom na przeglądanie internetu bez ryzyka natrafienia na treści pornograficzne bądź przemoc. Pod podanym adresem dzieci mogą znaleźć wiele gier, informacji oraz linków do zatwierdzonych przez władze stron

⁷⁴ *PICS (Platform for Internet Content Selection)*, http://portalwiedzy.onet.pl/125480,,,pics_angielskie_platform_for_internet_content_selection,haslo.html, [09.06.2009]; *Platform for Internet Content Selection*, http://helionica.pl/index.php/Platform_for_Internet_Content_Selection, [09.06.2009].

⁷⁵ *Dansguardian*, <http://pl.wikipedia.org/wiki/Dansguardian>, [02.09.2009]. Program loguje czas, adres IP, adres URL, historię odwiedzanych stron, statystyki oglądalności stron w zależności od treści i czas przebywania na stronach różnych kategorii. Informacje zapisywane są w czytelnej formie. Program filtruje każdą stronę osobno, wyszukując w niej zakazanych słów kluczowych. Dla każdego znalezionej wyrazu lub frazy jest przydzielona odpowiednia liczba punktów. Po przeszukaniu całej strony punkty są sumowane. Jeśli na stronie liczba punktów przekroczy zadaną wartość, zwaną naughtynesslimit (tzw. limit grzeczności), ustalana zazwyczaj na ok. 150 punktów, strona jest blokowana.

⁷⁶ Wyszukiwarka znajduje się pod adresem www.FragFinn.de, [11.01.2009]. Por. na przykład wyszukiwarkę dla dzieci: <http://www.blinde-kuh.de/>, [11.01.2009].

internetowych przyjaznych dzieciom. Niemcy promują wyszukiwarkę jako pierwszą tego typu w Europie⁷⁷.

PODSUMOWANIE

W bieżącym roku obchodzimy dziesiątą rocznicę ustanowienia unijnego programu pomocowego *Safer Internet*. Kolejne edycje Programu miały na celu zwalczanie oraz blokowanie nielegalnych i szkodliwych treści w sieci; podnoszenie świadomości o bezpiecznym użytkowaniu internetu; promocję bezpieczniejszego używania internetu oraz nowych technologii *on-line*, włączając w to sieć komórkową i szerokopasmową, gry *on-line*; bezpośredni transfer plików i wszystkie formy komunikacji w czasie rzeczywistym, takie jak czaty i błyskawiczne wiadomości. Wszystkie edycje miały na celu ochronę dzieci i mniejszości oraz walkę z cyberprzemocą oraz uwodzeniem w sieci.

Podstawowe cele na gruncie niemieckim znalazły odzwierciedlenie w następujących działaniach:

- powołaniu europejskiej sieci punktów kontaktowych dla raportowania szkodliwej oraz nielegalnej treści w internecie (*Hotline*) - jugendschutz.net⁷⁸;
- stworzeniu węzła koordynacyjnego INHOPE (*Internet Hotline Providers in Europe Association*), otwartego dla linii interwencyjnych z całego świata;
- rozwoju przez przemysł internetowy systemu filtrującego oraz oceniającego zawartość stron internetowy (*Filtering & Rating*);
- podnoszeniu świadomości o bezpiecznym użytkowaniu internetu (*Awareness*);
- tworzeniu bezpiecznego otoczenia przez samoregulację dostawców treści – np. Stowarzyszenie Dobrowolnej Samokontroli Dostawców Usług Multimedialnych (*Freiwillige Selbstkontrolle Multimedial-Dienstanbieter e.V.*), Dobrowolna Samokontrola Producentów Filmowych (*Freiwillige Selbstkontrolle der Filmwirtschaft* (FSK) oraz Internet Content Rating Association (ICRA);

⁷⁷ *Wyszukiwarka przyjazna dzieciom*, ERLINK"http://www.wirtualnedia.pl/article/2146563_Wyszukiwarka_przyjazna_dzieciom.htm"

http://www.wirtualnedia.pl/article/2146563_Wyszukiwarka_przyjazna_dzieciom.htm, [03.12.2007].

⁷⁸ Germany: www.de.inhope.org

– popieraniu działań uświadamiających – Komisja ds. Ochrony Młodzieży w Mediach (*Kommission für Jugendmedienschutz*);

– poszerzeniu zakresu o treści niepożądane przez użytkowników (obejmuje nie tylko treści sprzeczne z prawem i treści szkodliwe, ale także treści niechciane, a tam gdzie to konieczne, zagadnienia związane z ochroną konsumentów, ochroną danych oraz bezpieczeństwem informacji i sieci (wirusy/spam), jak również nowe formy interaktywnej informacji i komunikacji, które powstały w wyniku szybkiego rozprzestrzeniania się internetu i telefonii komórkowej);

– położeniu silnego akcentu na współpracę międzynarodową, polegającą na obowiązku sieciowania linii „Hotlines”, na współpracę transgraniczną (*International Network Against Cyber*);

– budowaniu i podtrzymywaniu formalnych i nieformalnych stosunków partnerskich z głównymi zainteresowanymi stronami (agencjami rządowymi i pozarządowymi, mediami, dystrybutorami usług oraz internautami) do działania na poziomie kraju na rzecz bezpieczniejszego korzystania z internetu i nowych technologii sieciowych, np.: Federalne Biuro Kontroli Mediów zagrożających młodzieży (*Bundesprüfstelle für jugendgefährdende Medien*) – samodzielny urząd federalny z własnym budżetem, związany z Ministerstwem do spraw Rodzin, Ludzi Starych, Kobiet i Młodzieży⁷⁹;

– promowaniu dialogu i wymiany informacji, szczególnie pomiędzy zainteresowanymi stronami w dziedzinie edukacji i technologii.

Powyższe regulacje stwarzają podstawowe ramy prawne dla ochrony użytkowników internetu w Republice Federalnej Niemiec. W zakresie tytułowej ochrony spełniają wymogi i zalecenia dokumentów przyjętych przez Unię Europejską, jak i Radę Europy. Niestety, problem tkwi nie tyle w braku uregulowań prawnych (takie istnieją), co w ich respektowaniu. Internet, bowiem nie zna granic. Transgraniczny charakter sieci wymyka się spod kontroli. Doświadczenia dotychczasowej praktyki w Niemczech wskazują na konieczność współdziałania władz publicznych i organizacji społecznych. Organy regulacyjne powinny tworzyć pewne ramy prawne oraz wspierać działalność odpowiednich środowisk i ich organizacji. Ponadto, na ile tylko jest to możliwe – winny wzmocnić i wspierać działania edukacyjne

⁷⁹ *Jugendschutzgesetz z 23.07. 2002 r.- JuSchG*, Berlin 2002, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>. Działalność Biura reguluje JuSchG. Decyduje o wpisaniu strony internetowej na Listę środków przekazu stanowiących zagrożenie dla dzieci i młodzieży (*Liste Jugendgefährdender Medien*).

poprzez udoskonalanie rozwiązań technologicznych. Właśnie w połączeniu edukacji z coraz doskonalszymi rozwiązaniami technologicznymi tkwi klucz do skutecznej ochrony dzieci i młodzieży w erze cyfrowej.

Internet nigdy nie będzie całkowicie bezpieczny ani dla dzieci, ani dla nikogo innego, jednak dzięki połączeniu większej świadomości rodziców i całego społeczeństwa z udoskonalonymi narzędziami technologicznymi będziemy mogli uczynić go miejscem o wiele bezpieczniejszym, niż jest dzisiaj⁸⁰. Nowe technologie on-line niosą ze sobą nowe wyzwania, ale i zagrożenia.

LITERATURA

- Altersprüf-Systeme, http://www.jugendschutz.net/avs/avs_systeme/index.html, [08.08.2008].
- A m b r o z i e w i c z A., B i a l i k W., Dyrektywa 2007/65/WE o audiowizualnych usługach medialnych w świetle wybranych zagadnień prawa europejskiego i polskiego, [http://www.ukie.gov.pl/HLP%5Cfiles.nsf/0/2670594975BD20FAC12573F40053929B/\\$file/Dyrektywa_o_audiowizualnych_uslugach_medialnych.pdf?Open](http://www.ukie.gov.pl/HLP%5Cfiles.nsf/0/2670594975BD20FAC12573F40053929B/$file/Dyrektywa_o_audiowizualnych_uslugach_medialnych.pdf?Open), [10.04.2009].
- B a r t a J., M a r k i e w i c z R., Internet a prawo, Kraków 1998.
- B a r t a J., M a r k i e w i c z R., Ja tu tylko przesyłam, „Rzeczpospolita” z 31 sierpnia 1999, s. 8.
- B u s c h M., Program Komisji Europejskiej Safer Internet. Materiały pokonferencyjne z II Międzynarodowej Konferencji: Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w internecie; 18-19.09.2008 r., http://www.saferinternet.pl/images/stories//abstrakty_2008.pdf, [05.09.2009].
- C a r r J., Internet a wykorzystywanie seksualne dzieci i pornografia dziecięca, „Dziecko Krzywdzone” 2005, nr 13, s. 11-27.
- Dansguardian, <http://pl.wikipedia.org/wiki/Dansguardian>, [02.09.2009].
- Decyzja nr 1351/2008/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 grudnia 2008 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspólnotowego na rzecz bezpieczniejszego korzystania z internetu i nowych technologii sieciowych, opublikowano w Dz. U. L 348, 24.12.2008.
- Decyzja nr 854/2005WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspólnotowego na rzecz bez-

⁸⁰ J. C a r r, *Internet a wykorzystywanie seksualne dzieci i pornografia dziecięca*, „Dziecko Krzywdzone” 2005, nr 13, s. 12.

- piecniejszego korzystania z internetu i nowych technologii sieciowych, opublikowano w Dz. U. L 149 z 11.05.2005.
- Decyzja nr 1151/2003/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 czerwca 2003 r. zmieniająca decyzję nr 276/1999/WE przyjmującą wieloletni plan działań Wspólnoty w zakresie promowania bezpieczniejszego korzystania z internetu w drodze zwalczania sprzecznych z prawem i szkodliwych treści w światowych sieciach komputerowych, opublikowano Dz. U. L 162 z 01.07.2003.
- Decyzja nr 276/1999/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 stycznia 1999 r. przyjmująca wieloletni plan działań Wspólnoty w zakresie promowania bezpieczniejszego korzystania z internetu w drodze zwalczanie sprzecznych z prawem i szkodliwych treści w światowych sieciach komputerowych, opublikowano w Dz. U. L 33 z 06.02.1999.
- Decyzja Rady (2000/375/WSiSW), z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie zwalczania pornografii dziecięcej w internecie, opublikowano w Dz. U. L. 138 z 09.06.2000, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:01:32000D0375:PL:PDF>.
- Decyzja ramowa Rady 2004/68/WSiSW z dnia 22 grudnia 2003 r. dotycząca zwalczania seksualnego wykorzystywania dzieci i pornografii dziecięcej, opublikowano w Dz. U. L 013 z 20.01.2004, P. 0044 – 0048, [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004F0068:PL:HTML,\[07.02.2009\]](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004F0068:PL:HTML,[07.02.2009]).
- D o b r z e n i e c k i K., Prawo a etos cyberprzestrzeni, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2004.
- Dyrektywa 2007/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2007 r. o audiowizualnych usługach medialnych, zmieniająca dyrektywę Rady 89/552/EWG w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich, dotyczących wykonywania telewizyjnej działalności transmisyjnej, opublikowano w Dz. U. L 332/27 z 18.12.2007, [http://www.krrit.gov.pl/bip/Portals/0/prawo/ue/dyrektywy/Dir07\(65\)-pol.pdf,\[02.06.2009\]](http://www.krrit.gov.pl/bip/Portals/0/prawo/ue/dyrektywy/Dir07(65)-pol.pdf,[02.06.2009]).
- Europejska Komisja przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji, Zalecenie 6: Zwalczanie rozpowszechniania materiałów rasistowskich, ksenofobicznych i antysemitycznych przy użyciu internetu, (2001)1, [http://www.coe.org.pl/pl/rada_europy/wybrane_konwencje_i_inne_dokumenty/ecri,\[10.12.2008\]](http://www.coe.org.pl/pl/rada_europy/wybrane_konwencje_i_inne_dokumenty/ecri,[10.12.2008]).
- F i l e c c i a M., Rola nauczycieli w edukacji dzieci na rzecz bezpieczeństwa online. Materiały pokonferencyjne z II Międzynarodowej Konferencji: Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w internecie; 18-19.09.2008 r., [http://www.saferinternet.pl/images/stories/abstrakty_2008.pdf,\[01.12.2008\]](http://www.saferinternet.pl/images/stories/abstrakty_2008.pdf,[01.12.2008]).
- Germany: www.de.inhope.org
- Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb z 07.06.1909 r., BGB I. III/FNA 43-1, Berlin 2003, [http://www.artikel1.de/gesetze/bgb.html,\[08.08.2008\]](http://www.artikel1.de/gesetze/bgb.html,[08.08.2008]).
- G o l a t R., Internet – aspekty prawne, Difin, Warszawa 2003.
- G r u c h o ł a M., Ochrona małoletnich użytkowników mediów elektronicznych przez ustawodawstwo medialne Republiki Federalnej Niemiec, „Roczniki Nauk Społecznych” 2006, t. XXXIV, z. 1, s. 119-146.
- Jugendschutz, [www.jugendschutz.net,\[08.08.2008\]](http://www.jugendschutz.net,[08.08.2008]).

- Jugendmedienschutz-Staatsvertrag z 01.04.2003 r.- JMStV, <http://www.artikel5.de/gesetze/jmstv.html>, [08.08.2008].
- Jugendschutz im internet, www.jugendschutz.net, [08.08.2008].
- Jugendschutzgesetz z 23.07.2002 r.- JuSchG, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>, [08.08.2008].
- Kommission für Jugendmedienschutz, <http://www.artikel5.de/gesetze/jmstv.html>, [08.08.2008].
- Konwencja Rady Europy o Cyberprzestępczości z dnia 23 listopada 2001 roku, <http://www.ms.gov.pl/ue/ue3in32.shtml>, [07.05.2009].
- M a t u z i k M., Prawna i etyczna regulacja przepływu informacji w Internecie, „Zeszyty Prasoznawcze” 2000, nr1-2 (161-162), s. 177.
- Mitteilungen und Materialien, <http://www.jugendschutz.net/materialien/index.html>, [08.08.2008].
- M u r a w s k a - N a j m i e c E., Informacja na temat działań społeczności międzynarodowej na rzecz objęcia internetu systemem prawa przy jednoczesnej ochronie swobody wypowiedzi i informacji, KRRiT, Warszawa 2005.
- PICS (Platform for Internet Content Selection), http://portalwiedzy.onet.pl/125480,,,pics_angielskie_platform_for_internet_content_selection,haslo.html, [09.06.2009].
- Platform for Internet Content Selection, http://helionica.pl/index.php/Platform_for_Internet_Content_Selection, [09.06.2009].
- Protokół dodatkowy otwarty do podpisu w 31 styczniu 2003 r. do Konwencji Rady Europy o Cyberprzestępczości, dotyczący penalizacji czynów o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym, popełnianych przy użyciu systemów komputerowych (Additional Protocol to the Convention on cybercrime, concerning the criminalisation of acts of a racist and xenophobic nature committed through computer systems; Strasburg), 28.I.2003, <http://www2.ms.gov.pl/portal.php?serwis=pl&dzial=105&id=212>, [12.12.2008].
- R a t h - G l a w a t z M., W a l d e n b e r g e r A., Freiwillige Selbstkontrolle Multimedial-Dienstanbieter e.V. Ein Beitrag der Medienwirtschaft zum Jugendschutz im Internet, „Computer und Recht” 1997, nr 12, s. 75-76.
- Rekomendacja o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem, 16 (2001), Komitet Ministrów RE, 31.10.2001, http://www.krrit.gov.pl/bip/Portals/0/publikacje/analizy/Analiza2005_07.pdf, [06.02.2009].
- Rekomendacja Rady nr 98/560 z dnia 24 września 1998 r. w sprawie rozwoju konkurencyjności europejskiego przemysłu usług audiowizualnych i informacyjnych przez promowanie rozwiązań krajowych zmierzających do osiągnięcia porównywalnego i efektywnego poziomu ochrony małoletnich i godności ludzkiej, opublikowano w Dz. U. L 270 z 7.10.1998.
- Report on the results of the public consultation on media literacy-2007, http://www.ec.europa.eu/avpolicy/media_literacy/docs/report_on_ml_2007.pdf, [11.01.2009].
- Safer Internet Plus, <http://www.nettax.pl/serwis/imgpub/duuec/2005/208E/ce20820050825p100430048.pdf>, [08.09.2009].

- Safer Internet Programme: Empowering and Protecting Children Online, http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/index_en.htm, [07.09.2009].
- Safer Internet Programme: the main framework for European policy. Current programme (2009-2013): more focus on grooming and bullying, http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/policy/programme/index_en.htm, [07.09.2009].
- S c h w e r M., Droga do społeczeństwa z informatyzowanego. Dotyczy niemieckiej ustawy o multimediami, „Zeszyty Prasoznawcze” 1997, nr 3-4, s. 122-123.
- Staatsvertrag über den Schutz der Menschenwürde und den Jugendschutz in Rundfunk und Telemedien (Jugendmedienschutz-Staatsvertrag – JMStV) z 01.04.2003 r., <http://www.artikel5.de/gesetze/jmstv.html>, [08.08.2008].
- Staatsvertrag über Mediendienste (Mediendienste-Staatsvertrag) zuletzt geändert durch Artikel 3 des Sechsten Staatsvertrages zur Änderung des Rundfunkstaatsvertrages, des Rundfunkfinanzierungsstaatsvertrages und des Mediendienste-Staatsvertrages (Sechster Rundfunkänderungsstaatsvertrag) z 20.12.2001 r. – GVBl, Berlin 2002, <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/stv/mdstv.htm>, [08.08.2008].
- Strafgesetzbuch- StGB, <http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p86.htr>, [08.08.2008].
- Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z 23.05.1949 r. (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 23. Maj 1949), (red.) L. Janicki, (tłum.) J. Koprucka-Purołowa, B. Demby, Poznań 1997.
- W3C (World Wide Web Consortium), http://portalwiedzy.onet.pl/125638,,,w3c_angielskie_world_wide_web_consortium,haslo.html, [09.06.2009].
- W a g l o w s k i P., Podsumowanie wydarzeń związanych z prawem internetowym, http://www.vagla.pl/skrypts/2001_podsumowanie.htm, [07.05.2007].
- W r z e s i e ń A., Profilaktyka zagrożeń dzieci i młodzieży w internecie, „Dziecko Krzywdzone” 2005, nr 13, s. 82-87.
- Wyszukiwarka dla dzieci, <http://www.blinde-kuh.de/>, [11.01.2009].
- Wyszukiwarka przyjazna dzieciom, http://www.wirtualnemedien.pl/article/2146563_Wyszukiwarka_przyjazna_dzieciom.htm, [03.12.2007].
- Wyszukiwarka przyjazna dzieciom, www.FragFinn.de, [11.01.2009].
- Zalecenie Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 7 listopada 2007 r. promujące wartość publiczną internetu (Recommendation CM/Rec(2007)16 of the Committee of Ministers to member states on measures to promote the public service value of the Internet, adopted on 7 November 2007), <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1207291&Site=CM&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75>, [07.08.2009].
- Zalecenie Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 7 listopada 2007 r. promujące wartość publiczną internetu (Recommendation CM/Rec(2007)16 of the Committee of Ministers to member states on measures to promote the public service value of the Internet, adopted on 7 November 2007), „Przegląd Międzynarodowy KRRiT” 2007, nr 11, s. 3, http://www.krrit.gov.pl/bip/Portals/0/publikacje/pm2007/pm2007_11.pdf, [07.08.2009].
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego dla Rady z dnia 3 lutego 2009 r. w sprawie walki z seksualnym wykorzystywaniem dzieci i pornografią dziecięcą, (Combating sexual exploitation of children and child pornography), <http://www.europarl>.

europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0040+0+DOC+XML+V0//PL, [13.07.2009].

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie ochrony małoletnich, godności ludzkiej oraz prawa do odpowiedzi w odniesieniu do konkurencyjności europejskiego przemysłu audiowizualnego oraz internetowych usług informacyjnych, opublikowano w Dz. U. L 378 z 27.12.2006, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006H0952:PL:HTML>, [10.07.2009].

Zalecenie Rady Europy CM/Rec(2009)5 z dnia 8 lipca 2009 roku w sprawie ochrony dzieci przed szkodliwymi treściami i zachowaniami oraz promowania ich aktywnego uczestnictwa w nowym środowisku informacyjnym i komunikacyjnym, [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Rec\(2009\)5&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Rec(2009)5&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75), [17.07.2009].

THE PROTECTION OF THE INTERNET USERS IN LAW AND PRACTICE

S u m m a r y

The article presents legal documents concerning the protection and preservation of the Internet users from the Federal Republic of Germany in law and practice. The role of community law is indicated in an interesting scope: the application of general law; legal regulations created for the Internet exclusively and the 'soft law' relating to the net.

The following legal documents were of basic importance and contributed to the considerations in the present article: the treaty of the underage protection and human dignity in the media 1st April, 2003, the multimedia law of 1st August, 1997, the usage of the telephone service law of 1st August, 1997 and the personal data protection by telecommunications service law. Appropriate articles were also analyzed: The constitution of the Federal Republic of Germany of 23rd May, 1949, German penal code, the protection of the young law of 23rd June, 2002 and the fight against dishonest market competition law of 7th June, 1909.

Translated by Małgorzata Gruchola

Słowa kluczowe: internet, ochrona użytkowników, niemieckie prawo medialne.

Key words: the Internet, the protection of users, German law of media.